

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

SZERKESZTI:
Dr. BOROS GYÖRGY

FŐMUNKATÁRS:
TARCSAFALVI ALBERT.

TARTALOM:

Meghívás a Dávid Ferencz Egylet közgyűlésére. Báró Petrichevich Horváth Kálmán.	169	Herford Brooke Helen.	176
A szerkesztő asztaláról.	170	A tanulók segélyezése.	177
A párisi vallásügyi kongresszus Este. Szentmártoni Bálint.	171	Egy pár szó az unitárius egyetemi ifjakhoz.	178
György Vilmos új köztársasága. 175	174	Irodalom.	179
Nők világa: A nők szövetsége Párisban. — A titkár köszönete.	175	A halottak világából. Fekete Gy.	180
		Egyházi és iskolai mozgalmak	182
		Borítékon: Aranykönyv. Hirdetések.	

Mennyegzői, konfirmációi s ünnepi alkalommal igen kedves és jótékonyhatású állandó ajándék az imakönyv. „SZIVEMET HOZZÁD EMELEM, írta dr. Boros György, női imakönyvet a sajtó meleg szavakkal üdvözölte, a közönség valláskülönbség nélkül megkedvelte. Ára csinos vászonkötésben, arany kehely és arany címmel 2 K 40 fill. **Öt példány egyszerre rendelve 10 K. Bőrkötés aranyszéllal (barna, sötétkék, fekete) 6 K. Fehér csont, selyem- és bársony kötés többféle színben, kiválóan jó papíron 10 K. Bőrkötés remek kivitelben 14 kor. Megrendelhető a szerkesztőnél.**

Szállodamegnyitás Kolozsvárt !!

Ferenc József nagyszálloda

mult év szept. 1-én

megnyilt

Ferenc József-út 5. és 7. sz. alatt.

Modern kényelemmel berendezve. Központi melegvizfűtés. Hideg-meleg mosdó. Díszesen berendezett társalgó.

Emeletenként fürdőszobákkal ellátva

Lift. Minden vonatnál a szálloda auto szalonkocsija a n. é. utazóközönség rendelkezésre áll, valamint a kolozsvári Autóbusz Közlekedési Társaság kocsijának a szálloda előtt rendes megállóhelye, mivel a n. é. közönség igen olcsón be- és kiutazhat a vasútállomásra

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA:
A DÁVID FERENCZ EGYLET

SZERKESZTI:
Dr. BOROS GYÖRGY

FŐMUNKATÁRS:
TARCSAFALVI ALBERT.

Előfizetési ára: 2 kor. 44 fillér. Egy szám ára:
24 fillér. Egyleti tagok 5 évi kötelezettséggel,
egy évre 2 korona 4 f. fizetnek,

Minden pénz Gálfi Lőrincz egyleti pénztárnok-
hoz küldendő Kolozsvárra

Meghívás

a Dávid Ferencz Egylet közgyűlésére okt. 25-re.

Tisztelt és szeretett tagtársaim! Közeleg a kedvező alkalom, hogy tagtársaimat, akik innen messzi laknak, újból személyesen üdvözölhessem. Szeretném ha tagtársaim megéreznék mennyire igaz örömet okoz ez nekem. Szeretném, ha önök mindnyájan szentelnének nekem, vagyis az elnökségem alatti Egyletnek egy pár percet.

Az új évben azt kértem volt, hogy segítsék meg pénztárunkat alapítványukkal. Az Isten áldja meg azokat, akik a hívó szóra hallgattak. Most személyes jelenlétüket óhajtom és kérem. De kérem azokat, akik nem jöhetnek el személyesen, mutassák meg jóakarukat azzal, hogy legyenek örökös-alapító tagok. Hiszen olyan szerény és előnyös föltétellel megtehetik.

Kérem a fiók-egyletek elnökeit s illetőleg titkárait, kivétel nélkül és minél előbb küldjék be a titkárhoz évi jelentésüket és számadásaikat.

Remélem, hogy a nők szövetségéről elnöktársamnak elfognak számolni.

Szállja meg lelköket a buzgóság és a szeretet hatalma s cselekedjenek mindnyájunk előtt kedves dolgot.

Kolozsvár, 1913. évi szept. 20.

Kéri és várja

Báró Petrichevich Horváth Kálmán,
elnök.

A szerkesztő asztaláról.

A *szenvedély* minden kiadásban veszedelmes lehet. Egyelőre is ártalmas, de csak kis mértékben, észrevétlenül végzi munkáját a tulajdonossal. A dohányzásról azt szokta mondani, aki úzi, hogy beteg lenne, ha elhagyná. Ez azt teszi, hogy egész szervezetét elfojtja a nikotin mérge. Ám a szervezet egyszer nem tud többet bevenni s kiűt a betegség, ami rendszeren álmatlanságban, szédülésben, főfájásban, vértolulásban mutatkozik, de azt jelenti, hogy az egész test jót-tehetetlen, beteg. Rendszeren a gyomor, a szív és a tüdő sinyli meg. E fő szervek oly gyengék lesznek, hogy a legkisebb baj is erőt vesz rajtuk. A tüdőbaj ezeket ragad magával. Mindenki ismeri pusztító hatalmát. Minden felnőtt ember tudja milyen könnyen fellépik ez a szörnyű nyavalyva s mégis a szülők nem védik gyermekeiket ellene, mert ha védenék, nem engednék meg, hogy már 12—13 éves korukban cigarettázni kezdjenek. Ott ahol az emberi életet értékesebbnek tartják a pénznél, ahol nem dolgoznak a polgárok borére, a gyermekeket 16 éves korukig törvényhozzászár tiltják el a dohányzástól s a rendőrség éppen úgy üldözi őket, mint a tolvajokat.

Az *ivás és kártyázás* inkább a felnőttek szenvedélye, s főleg a férfiak között pusztít. Milyen «finom gyerek» egy tókrészes ember. Milyen bátor! Szóljanak azok a szerencsétlen asszonyok, akiknek részeges férjök van. Mondhatni »urok«, mert ki merne néki ellene állani, mikor reggelfelé hazaérkezik és követeli a vacsorát. Amikor tőr, ront, vág össze mindenkit, mert mindenre haragszik, mert minden rossz, mindenki hibás, még a hőlcsőben síró kis gyermek is. Az aztán a házi mulatság, amit a derék »Mózsai« részegen rendez. A törvény büntetést szab a koresmárosra, ha részeg embernek italt ad, de azért ki tudná megszámolni, hány »Mózsai« veri a falhoz a poharat, meg az üveget, barátjába a kést. Bizony derék állatot lát a részeg ember, ha tükörbe néz!

A *kártyázás* kedves időöltés családi és baráti körben, de vagyont és életet pusztító szenvedély lesz bőlele, ha a nyereség vágya előnti a szerencsétlent. A kávéházak és koresmák zugolyaiban kártyára kerül a befaló kenyér, a párna, a föld, a ház, az egész vagyon, azután az egész becsület s végül az élet, mert a »kártyaadósság öl«. A többi

históriát folytassa a kedves olvasó, mert mindeniket úgy sen lehet beleírni akkora könyvbe, mint akár, a biblia.

Köszvény, idegesség s más hasonló baj bántja az olyan embereket, akik félnek a napfénytől és a fölmelegedéstől. Aki nem rontja meg a vérét a szeszes ital élvezésével, azt nem bántja a napszurás, az kiállja a 30 R. fok meleget és egész nap tud dolgozni, izzadni a mezőn vagy bárhol. Hát csak úgy van biz' az: rendes, mértékletes, tiszta élet: erőt, egészséget és tartós életet biztosít mindenkinek!

A *hallgatóságról* ezen a helyen már sokszor esett szó. Meggyőződésből mondjuk, hogy a hallgatónak a szónokra majdnem olyan nagy hatásuk van, mint ennek azokra. A hallgatóság egy része azt a szónokot dicséri, aki jól össze-vissza zavarja a szavakat, hogy minél nehezebben lehessen megérteni. A tiszta, egyszerű, átlátszó, szívhezszóló beszédre azt mondják, hisz úgy én is tudnék beszélni. Holott ez a legnehezebb. Ami vallásunk nem tűri a homályos kúsztaltságot. Egy nő, aki más egyházhoz tartozott, azt mondotta, én nem akarok gondolkozni a vallásról, mert tudom, hogy akkor unitárius leszek.

A párisi vallásügyi kongresszus.

(2-ik közlemény)

Mit köszönhet a szabadelvű kereszténység Franciaországnak? Ez a nagy kérdés különösen azért vonja magára a figyelmet, mivel Franciaország majdnem egészen katolikus. De az meg tudvalevő, hogy a hugenották, mint protestánsok ezt az országot tették nevezetessé. És az ország? Nem nagy dicsőséget szerzett azzal, hogy oly kegyetlenül kiirtotta a szegény protestánsokat. Most másképpen áll a dolog. Az állam a kath. egyházat megfosztotta trónjától, vagyis megszüntette mint állami egyházat és elvette javait. A XX-ik száz első tíz esztendejében ez volt a keresztény világ legnagyobb eseménye. A távolabbi országokba özönével ömlött be a jezsuiták és szerzetesek menekülő serege megmentett sok millió vagyonával. Hazánkban tárt kapukat találtak. A hatásukat azonnal észre lehetett venni s érezni fogjuk még sokáig.

Hazájukban nyilvános szereplésük megszűnt, de a visszahatás ma is tart. Minden rendü hívó fölébredett és

egy, vagy más irányban a munkához látott. A nagyvilági ember, ha férfi, ha nő, eddig sem törődött a vallással, de aki a bensőbb lelki életre adott valamit, most mintha rohanna a hite után, oly annyira buzgón járja a templomokat. A gondolkozó és hívő elmélkedik a kivézető útról, mert szeretné megőrizni a hitét, de nem szeretne elmaradni a haladó világtól. A protestánsok helyzete keveset javult, mert eddig is szegények voltak, most is csak hangulatot és reménységet nyertek.

A tömeg nem hullámszik feléjük, mert arra egy új Hyacint atya kellene, hogy a katolicizmus ütőerévé a kezél, meg tudja állapítani a betegség méreteit és alkalmazza a kezelési eljárást. Minthogy Hyacintot nem mindenik évszáz szül, a hullámszás tart, de a leülepedés rétegződése már megkezdődött. Egyelőre nem lesz erős protestantizmus, de még kevesebb új és modern keresztény valás Franciaországban.

A vallásügyi kongresszust csak távolról szemlélte az igazi nagy tömeg. Szerette volna, hogy valaki belesodorja egy új és hatalmas áramlatba, de o a parton szilárdan állott. Nem mozdult.

Hogy tényleg várt valamit azzal árúlta el, hogy amikor a híres egyetemi tanár Boutroux elfoglalta az elnöki széket feszült figyelemmel hallgatott. Ha a kitünő professzor nem a csöndes elmélkedést, hanem gyújtó szónoklást választotta volna talán megmozdúllak volna az ezerek. De mivel ő a lélek mélységeiben járt és gyújtani nem akart, csak gondolatot ébreszteni, a tömeg elvonult az eszmék fölött és megmaradt az apostolok serege és körülöttük azok, akiket távoli országokból összegyűjtött, a hitbuzgóság érzete és a teltre buzdulás nemes szándéka.

Tízezer lélek, de talán több is járt körülöttünk és ült az urasztala mellett velök. Meg is értették a nagy eszmét, hogy a vallás nem az egyház, nem is a papság, hanem az ember tulajdona. A legistenibb, legszentebb tulajdona, amelynek értéke éppen abban van, hogy mindeniké. A kongresszus sok jót tett, de legtöbbit azzal, hogy meggyőzte az emberek újabb seregét arról, hogy a vallás nem elválasztó, hanem összekötő tartalma az emberi léleknek.

A kongresszus tovább folytatására újabb kedvet kaptak. Akik megjelentek azzal az erős elhatározással tértek haza, a világ mindenik részébe, hogy hirdetni fogják ezt az evangéliumot. Vajjon Magyarországon lesz-e valami

hatása. nem jósolgatjuk. Nálunk a politika Molochja elnyel minden fajta áldozati báránnyt. Hogy a vallás iránti érdeklődés nem csökken, hanem fokozódik, arról e kongresszus meggyőzhetett mindenkit. A tudományos fölvilágosultság a lélek országába is belöveli sugarait. Az emelkedett a gondolkozás a hit külső burkain átlát s ha nem is mutatja a szokásos keresztvetést, térdhajtást a templomi oltár előtt, megjelenik lélekben az isteni lélek országában s ott jól érezi magát s föl üdülve, — mondjuk egyházi nyelven — üdvözölve tér haza a köznapi élet házába. A tudományos alapra épült hit nemesak templomi hit, hanem olyan, amilyent a Jézusé volt: körül jár, mindennekkel jót tevén.

Ezzel azt akarjuk kifejezni, amiben ezek a modern hívők egyet értenek, hogy az értelem fölvilágosultsága, tehát a tudás olyan szorosan hozzá tartozik az építő hithez, mint a nyers növény tápláló ereje, a szív vérének a megtisztulásához és fölfrissüléséhez.

Az ember társadalmat alkotott s ezzel bebizonyította, hogy neki cselekvő hitre és kormányzó erkölcsre van szüksége. Gyönyörű gondolatokat hozott napfényre a vallás és erkölcs kérdése. Határozott és iránvt jelző eszméket az a kérdés, hogy a hitformák a kredók milyen szerepre számíthatnak a jövőben. A magyar felolvasó a várfalak és vártornyok szerepére mutatott rá. Nagy részök leromboltatott, nehánya megmaradott emlékek, régiség-tárnak és itt-ott védő eszköznek is. Csak erre számíthatnak a középkor szülöttei, a kredók és hitvallások is, mert nem a forma, nem is a betű, hanem a lélek az, ami táplál és életet s élni fog.

«A magyar unitárius egyház a hittanát soha sem tartotta a hitélet és az üdvösség lényeges részének».

Gyönyörű jelenség volt a három nagy nemzet: a francia, német és az amerikai találkozása a szószéken. A Mik. 6. r. 8. v. alapján: három jeles férfi e nagy nemzetek nyelvén elmondotta: Légy igazságos, légy könyörülő, járj Istennel alázatosan. Ezt hallva tisztában lehetett a hallgató, hogy e kongresszus előtt első helyen lebeg az emberek jólléte, amelyet biztosít a jogot szolgáló értelem, a jó-ságot gyakorló érzelem és az Istenhez ragaszkodó hit. Az ember csak úgy és akkor számíthat Istenére, ha megbecsüli embertársát. Ez a modern humanizmuson felépülő hit lesz a jövő emberiség irányítója, ez lesz az igaz val-

lás, mert ilyennek fogja tanítani az Úr szolgája s ilyennek fogja érezni a hívő lélek.

Bizony az ilyen vallásos összejövetelek lélek és életadóí mindeneknek közelben és távolban.

Este.

Ha leszáll a csendes este
S a munkából hazatérek;
Jön előmbe kis leányom
S ujongva szól: »*Beh rég várom*«
S bár a kezem durva kéreg,
Rajta csókot érzek.

Mig az anyjuk szorgos keze
Készítgeti a vacsorát;
Tele van a szívem, ölöm...
Kis lányommal gyöntőlődöm.
Mondok neki tarkát, barkát,
Mesét, szép mondókát.

Rövid, ízes est-ebédünk
Elköltése előtt s után:
»*Aki ételt, italt adott*
Annak neve legyen áldott« —
Rebegi kis lányunk ajka,
Mintha csak pap volna.

Hogyha pedig édes álom
Száll kis szentünk két szemére,
Elringatjuk édeskésen;
S mi is aztán édes, szépen,
Szép álmra hajtjuk fejünk
S alszunk, szenderegünk.

Szenlmártoni Bálint.

György Vilmos új köztársasága.

A gyermeknevelés problémájának, a fiatalok büntető megjavításának kérdése napjainkban élénken foglalkoztatja úgy pedagógusaink, büntető jogászaink, mint a legilletékesebb, a szülőknek elméjét. A kérdésnek sok oldala van. Azt rövidesen megfejtani, sőt még a lehetőségeket fontolóra venni is igen hiába való kísérletnek bizonyulna. Annál nagyobb méltánylással fogadunk azonban minden törekvést, amely a dolgok mélyére tekintve, gyakorlati kísérletek bekapcsolásával igyekszik a kérdést előrehaladottabb stádiumba juttatni s ha pozitív eredményeket nem is adhat, de igen sok értékes gondolatnak adhat életet.

Ami kedves angol vendégünk, Hankinson Frigyes londoni unitárius lelkész, maga is hosszú időn át tanulmányozta a gyermeknevelés helyes irányba terelésének lehetőségeit. Londonban több gyermekvédő, gyermekelhelyező társaság munkájában tevékeny részt vesz. Éppen a kérdés iránt érzett meleg érdeklődése vitte néhány évvel ezelőtt New-York államba, hogy az ott munkálkodó intézmények működését személyesen is tanulmányozza. Útjának eredményét, értékes tapasztalatait egyik angol pedagógiai lapban közölte és e közlemény alapján volt szíves Kolozsváron, az unitárius kollégiumban e hó 12-én nagyszámú érdeklődő közönség előtt felolvasást tartani.

Felolvasásában egy igen érdekes intézetet ismertet, melyet New-York államban, Ithaca városához közel György Vilmos (William George) alapított, a mostani igazgató, 1895 jul. 10-én. Az intézet neve az »*Ijjabb köztársaság*« s a névnek megfelelő a lényeg, amennyiben az intézet egy valóságos kis állam, berendezve az »Egyesült államok« mintájára. Az intézetnek ma 109 fiú és 70 leány tagja van, kik évenként választják elnöküket és három tagból álló miniszteriumokat: alelnök, pénzügy- és közegészségügy-miniszter. Törvényhozás, bíraskodás, rendfenntartás, mind a kis-polgárok hatáskörébe tartozik.

Az intézet tagjai azoknak a gyermekeknek a sorából kerülnek ki, kik nem éppen ténylegesen rosszak, de kalandos természetük és heves véralkatuknál fogva igen könnyen félre léphetnek a kellő irányítás nélkül. Viszont a túl erőszakos bánásmód meg éppen bűnbe hajlíthatná őket.

György igazgató gondolata tehát az, hogy a növekedékek hozzászokjanak a rendszeres munkához, beillesz-

kedve igényeikkel és követelményeikkel a tényleges állam kereteibe. Amikor valamelyik megtévedt kis bűnös felett saját társai, a saját maga alkotott törvények alapján mondja ki a büntetést, úgy a büntetett, mint az ítélkező érezni fogja egyéni élete felelősségterhes értékét. Jelszavuk: »semmit munka nélkül« és, ehhez képest fél napot szellemi munkával, fél napot kenyérkereseti testi munkával töltenek el. Az intézetnek nagy kiterjedésű földbirtoka van, továbbá különböző águ ipari, gyári telepei, melyekben a munkások egy-egy szakember vezetése mellett, maguk a tanulók.

Az intézet oly szép eredményeket tudott felmutatni, hogy ma már az Egyesült Államok többi államai hasonló telepeket létesítenek, sőt újabban Angliában is megindult egy: »The little commonwealth« név alatt.

Még csupán azt kívánjuk megemlíteni, hogy az intézet igazgatóságának, mely a vidék tekintélyes embereiből van összeválogatva, az élén, mint elnök egy unitárius ember áll Mr. Thomas Asborne, ki idejét az intézet előmozdítására szenteli.

Hankinson úrnak a szíves felolvasásáért a Püspök úr meleg szavakban mondott köszönetet. Mi jelenvoltak, egy ismerettel gazdagabban hagytuk el a természet s hálával gondoltunk a felolvasóra, aki annak birtokába juttatott.

— ör —

NŐK VILÁGA.

A nők szövetsége Párisban július 17-én tartotta gyűlését. A kis terem telve van nőkkel, de egy néhány férfi is tartítja, nehogy elhídjék magukat, hogy már övék a hatalom és dicsőség egészen. Elnök Mrs Herbert Smith, aki nálunk is jelen volt az alakulásnál. Megnyitja a gyűlést először franciául, azután angolul. A magyar női szövetségre örömmel és büszkén hivatkozik. A francia elnök Mme Loyson csak később jöhetett, mivel a gyermekei betegek. Berlinben alakult a nők nemzetközi szövetsége. Egyelőre csak az angol, német és magyar csatlakozott. Olaszországban megindult a mozgalom. Az amerikai nők módosították nevüket. Újabb elnevezése: «Amerikai nők szövetsége. 390 fiókja van. Canadából beszél Mrs. Weller Conte úr az olaszországi szövetség felolvasását terjeszti

elé. A német szövetség jelentését Barth kisasszony. Mme Loyson, a Loyson Hyacint menyje üdvözlük a Nők szövetségét. Eck kisasszony, a hollandiak nevében szól. A magyar nők szövetsége nevében a levelet felolvassa Miss Enid Lewis. A genfiek üdvözlétét is fölolvasták. Miss Shukert az amerikai universalista nők szövetsége nevében beszélt.

A titkár köszönete.

A nők nemzetközi szövetségének titkára, a lelkes Miss Herford Helen, kedves levélben köszöni meg a nők szövetségének Párisba küldött üdvözlétét Ferencz Józsefné elnökhöz intézett levelében:

Kedves Ferenczné asszony és tisztelt munkatársnők!

Kiválóan érdekes és kedves levelök a párisi nagygyűlésen jul. 17-én nagy tetszést keltett. Egyhangulag elhatározta a közgyűlés, hogy a közgyűlés nevében fejezzük ki meleg köszönetünket szívélyes üdvözlétükért. Boros professor személyesen fogja elmondani izenetünket, de éreztem, hogy nekem magamnak is kötelességem kifejeznem köszönetemet. Gyűlésünk teljessé tételéhez nagyban hozzájárult az önök rokonszenvének és buzdításának megnyilatkozata. Ezért tagtársaimmal együtt hálásak vagyunk.

Boros professor legjobb igyekezettel helyettesítette önöket közgyűléseinken és azután a bizottsági értekezleten, melyen a különböző nemzetek képviselői foglaltak helyet az asztal körül és megbeszélték az Unio teendőinek legjobb és legcélszerűbb módon való intézését, hogy a szabadelvű vallás haladását és virágzását elősegíthessük.

Lewis kisasszony nagyon szépen olvasta föl a magyar nők szövetsége levelét. Igen örvendtünk, hogy ő személyesen jelen volt. Magyarországon ő, a kis leány, egészen bájos, fiatal nővé fejlődött.

Fogadja szívélyes üdvözlétemet, Glion.

Herford Brooke Helen.

A tanulók segélyezése.

A mai nyomorult világban a szülőnek nagy lelki megnyugvást szerez, hogy fiát az iskolában az elődök jóvoltából segéllyel taníttathatja. Ma a taníttatás négyszer annyiba kerül, mint ezelőtt ötven évvel. Más terhek is súlyosabbak, igaz, hogy a kereset forrásai is számosab-

bak. Az életmód nagyon megváltozott, az igények megnöttek, az egyszerűség eltűnt, még a faluról is.

A szociális fölfogás követeli a közös segítséget. Nálunk unitáriusoknál a szegénységben edződött takarékoság nyújtja a segítő jobbkezel!

A segély-kimutatásban 3 jóltevő és 13 tanuló ifju neve szerepel. Az adakozóknak mindenike csak lélekben volt gazdag, életmódban volt takarékos. A Konecz János, Berde Mózsa s a többi alapító neve int, hogy mikor az ők terített asztalához ülünk, hálával és kegyelettel gondoljunk rájuk, de ugyanakkor figyelmezzünk intésükre: szívesen segíték rajtad, mert azt akarom, hogy minden idődet lelked művelésére fordítsad. Azt akarom, hogy légy jó tanuló, jó unitárius és jó hazafi.

Ifjak, ismerjétek meg tápláló, második szülőtök nevével, tartsátok meg intéseit.

Egy pár szó az unitárius egyetemi ifjakhoz.

Kedves ifju barátaim!

Jogom volna e rövid szöveget megírásához annál a megbízásnál fogva is, amelyet júniusban az érettségizett ifjakhoz a »Székelybecsület« nevében intéztem, annál fogva is, hogy a DFE ifjúsági körének védnöke vagyok, de ezuttal erkölcsi kötelességből szólok. Egy róm. kath. vallású ember, az ifjúság lelkes barátja, kérdezte tőlem, hát ami kolozsvári ifjúságunkat nem lehetne-e olyan konferenciára hívni egybe, amilyent a meglett emberek Párisban tartottak.

Az ilyen eszmét csak egyetemi és akadémiai ifjak valósíthatják meg. Kolozsvárt a főiskolai ifjak szervezkedve vannak az Egyetemi, a Szent Imre, a Bethlen Gábor, Dávid Ferenc s talán Luther körben. Még másfajta szövetségeik is vannak. Tehát könnyen végezhetnek testületi munkát, hamar tarthatnak egymás között kongresszust.

Azért szólok önökhöz ifju barátaim, mert a DFE ifjúsági körének ügyét már jó pár éve senki sem vette kezébe? Hát többé ninesenek Ferencz Józsefek, Mikó Imrék, Lőrinczek, Fekete Károlyok s hozzájuk hasonló társaik? Hát régi dicsőségünk meddig fog késni az éjjeli homályban?

Most azért szólok önökhöz, mert én erősen hiszem, hogy az ifjúsági kongresszus eszméje megvalósul s mert

nagy szégyen lenne, ha az unitárius ifjak maradnának el olyan helyről, ahol vezetők szoktak lenni.

Remélem, hogy nem egy-kettő, hanem valakik a kolozsvári egyetemre és a Theológiára jönnek, sürgetni fogják a DFÉ ifjúsági köre újra alakulását. Remélek és várok, állandó barátjuk

Dr. Boros György.

Irodalom.

A némák megszólaltatása. Borbély Sándor, a siketnémák váci országos intézetének igazgatója és egyházunk főtanácsának tagja, újabban két szakmunkát adott ki a fenti címen. Az egyik a siketnémák beszédtanításának elméleti részével foglalkozik és tanároknak szól; a másik tankönyv a siketnémák részére. Igaz, hogy e művek elsősorban a szakembereket érdeklik, azonban minden tanítással foglalkozó ember, tanár, pap és tanító, sok érdekest talál e művekben, amelyek pädagogiai ismereteit gyarapíthatják és kiegészíthetik. Ajánljuk e műveket olvasóink figyelmébe, mert Borbély Sándor e téren is annak az érdekes szemlélőnek mutatja magát, amilyennek *Uti karcolatok és Nyelvünk védelme* című korábbi munkáiból megismertük.

Horatius és Bacchylides. Ilyen cím alatt a kolozsvári egyetem classica philologiai szemináriuma egy terjedelmes értekezést bocsátott közre a Módi Mihály tollából. A tudori értekezés tudományos értékéről a dr. Csengeri János egyetemi tanár neve kezeskedik, neki mond köszönetet az ifjú szerző. A füzetet szerzője gróf Majláth Gusztáv »erdélyi püspök«-nek ajánlotta, ami azt jelenti, hogy az ifjú tudós most ennek a nagy püspöknek hódol. Örvendünk, hogy az unitáriusok ellen nem lehet panasz, mert az alapot nálunk és ami nem fukar segítségünkkel szerezte s ha türelme nem fogyott volna el oly hamar, a tetőzet fölrakásához is készek voltunk segítő kezet nyújtani.

A halottak világából.

Különösnek fogják sokan találni elbeszélésemnek a címét, de nem találtam alkalmasabbat, mert akikről szól azok a halottak hivatalnokai. Az egyik a községi halottkém. Amint ő szokta mondani az ő hivatása nagyon fontos, mert nála nélkül nem lehet meghalni; vagyis amíg ő jóváhagyását nem adja a halálhoz, addig nem halott.

A másik pedig — kinek nevet bajos adni — a halottas virrasztásoknál és temetéseknél szokta vezetni az éneket; tehát olyan kántorféle ember, de több annál, mert az hivatásból, ő meg hivatottságból teszi ezt.

Szóljunk róluk rendben.

A községi halottkém egy őstipasa a nyakas és senki után nem induló székelly embernek, amit legjobban bizonyít az alábbi halottkém-i jelentése.

A járási főszolgabíró felszólította, hogy a halálesetekről tegye meg jelentését, mit ő a következőkép tett meg.

Nemleges Jegyzőkönyv.

Felvétetett Nagysolymoson 1913 május 31-én, miszerint községünkben, egy magán akasztás történt és az is közvetlen be lett jelentve, más halálozás bejelenteni nem lévén.

Nagysolymoson, 1913 május 31-én

F. J.

közs. halottkém.

A halotti énekes egy csodaember, aki képes két órán keresztül diktálni az ének szövegét, vezetni a dallamot és ezt mind a saját memóriájából. A középkori énekeseknek egy késői utódja. A szöveget mindenütt alkalmazza a körülményekhez. Igaz, hogy a dallam mindig ugyanaz a keserves halotti ének.

A temetéseknél nem annyira, de a halottas virrasztásoknál tehetsége és kitérte teljes nagyságában felismerhetővé válik. Egy halottas virrasztásnál én is részt vettem ebben az élvezetben. Énekesünk tíz óra után hozzákezdett s még éjfélkor is énekelte. Természetesen az ének tartalma attól függ, hogy milyen korú és rangú volt a halott, olyan volt-e aki valami hivatalt viselt, családos volt-e vagy nem, maradnak-e árvái? Egy községi hivatalt viselt emberről már egész legendákat énekel.

Az a halott, akinek a virrasztásánál jelen voltam, nyugalmazott tanító-kántor volt. Ekkor sikerült éneklés közben egy pár strófát leírnom, melyeknek nagy része saját szerzeménye, vagy legalább is átalakítás.

Mikor hozzá akar kezdeni az énekléshez, felszólítja a közön-

séget: Halljunk szót uraim! S akkor egy bevezetéssel ismerteti az ének célját s megnevezi a halottat:

Jertek sírni leborulva,
Egy ember van itt meghalva.
Tudjátok-e mi a neve?
Sipos József hült teteme.

Majd meg a halott nevében kezd beszélni:

Oh! nézzetek, hogy mit értem,
Amit én még nem reméltem,
Hogy ily közepes koromba,
Tétetem be bús síromba.

Aztán vázolja a halál hirtelenségét, majd meg áttér a hátramaradottakra és megríkatja őket:

Az én időm már elmúlték,
Mint az árnyék el enyészék,
Hirtelen jött a halálom,
Nőmet s gyermekim sajnálom.

Nem leszek én már köztetek,
Folytával árvák lettetek,
Apai gondja s tanácsa,
Eltűnt szerelmes jósága.

Hogy még elsem búcsúzhattam,
Jó tanácsot sem adhattam,
Hogy anyjukat megbecsüljék,
Egymást igazán szeressék.

A vége áttér az örökéletre:

Lám az halál kapuján túl,
Új Élet ajtaja nyílik.
Az, aki élt ártatlanúl,
Az angyalok közé kerül.

Mennyei dicsőségben
A szentek scregében,
Hol a bárány széke körül,
Végnélkül örökké örül.

A végén a halált, mint egy jövő életcél tekinteti és a következőket mondja:

Kincsem én életemnek,
Te vagy reménysége,
Szegény bűnös lelkemnek
Örök idvessége,
Leszek hát én csendességben,
Bár a halál fullánkjával rettenetes.

Bátran éltem letésem,
Mert jutalmát vészem,
Elkészítettett nékem,
Mennyei szent székem.

Később ismét áttér a halálra és az éneket így fejezi be :

Hatalmától nem rettegek,
Mert lelkemet befogadják az egek.

Kissolymos.

Fekete Gyula.

Egyházi és iskolai mozgalmak.

Hankinson Frigyes londoni unitárius lelkész Kolozsváron élő angol barátai és az angol barátok kívánságára az unitárius kollégium dísztermében e hó 14-én Gyórfi István helybeli lelkész segédkezésével angol isteni tiszteletet tartott. Máté ev. 5. r. 16. v. alapján, kedves beszédet mondott, többször kiemelve, hogy a megelegedett, hívő, vallásos lélek nem kinozza, keseríti meg önlelkét hiába valóságokkal, hanem lelkének boldog derűjét ránehezíti környezetére, a körüllevőkre. Bensejének nyugodtságával, jó kedvvel és vallásos buzgalommal teljesített kötelességeiben mutatja meg igaz kereszténységét. A nagy számban megjelent hallgatóság benső meghatottsággal hagyta el az imádkozás helyét. Angol hymnust énekelt Ütő Áron kíséretével Boros Irén k. a. megható szépen s a gyülekezet három magyar egyh. éneket. — ör.

A *kövendi templomot* az egyházközség átalakíttatta. A mennyezet festményét Ürmössy Jenőné Benczur Elza úrnő kijavította s részint újra festette. Valóságos gyönyörűséget szerez a szemlélőnek ez a szép munka. A templom fölavatása az orgona elkészültétől függ. Remélhető, hogy októberben meg lesz.

Az *Abrudbányai* D. F. fiók-egylet szeptember hó 20-ára tánccal egybekötött műsoros estélyt hirdetett. Csifó Salamon theol. dékánt a felolvasása megtartásában szembetegsége meggátolta.

Lelkészbeiktatás Homoródjánosfalván.

Szeptember hó 14-én volt Homoródjánosfalván Kincses László lelkésznek beiktatása igen szép ünnepély keretében. A beiktatást Kisgyörgy Sándor esperes helyettesítésével Pál Ferenc köri jegyző végezte igen tartalmas beszéd kíséretében. Az új lelkész, Kincses László jól kidolgozott beszéddel, ügyes, temperamentumos előadásával nagy hatást gyakorolt a vidékről összesereglett nagy hallgatóságra. Adja az Isten, hogy sikerrel munkálkodhassék az Úr utain!

Az E. K. Tanács szept 10-én tartott gyűlésében a dr. Varga Béla tanár tárgyait betegsége idejére Gálfi Lőrinc és Kovács Kálmán tanár és Gálfi Zsigmond tanárjelölt között osztotta ki. — A duna-tiszamenti egyhker főtanácsi képviselővé Keresztesi Dénes polgárdii lelkészt választotta meg. — László Domokos az udvarhelyi kör f. ü. gondnoka 36 évi buzgó munkásság után lemondott állásáról és a kör tiszt. f. ü. gondnokká megválasztotta. — Iszlai László, a kükküli kör f. ü. gondnoka szintén lemondott és a kör tiszt. gondnokká választotta. — Örvedetes tudomásul szolgált, hogy a kereszturi gimn. épülete immár fedél alatt van, — A Kriza János egyházi dolgozatainak sajtó alá rendezése tudomásul vétetett és a kinyomatás elrendeltetett. — Ürmösi Kálmán marosköri esperes lelkészi és esperesi állásáról lemondott. — Gereb Sándor, Pap Sándor lelkészek nyugalomba bocsátásért folyamodtak.

A D. T. E. közgyűlése felolvasó lesz. Zoltán Sándor lelkész, ki az ősszel jött haza Németországból hol egyetemi tanulmányai fejezte be. Beszámol tapasztalatairól ő is mint elődei, akik külföldön jártak. A tehetséges ifjú lelkész felolvasására fölhívjuk az érdeklődést.

Özv. Darkó Mihályné a nagy idők egyik tanuja tordai hajdani tanárunk özvegye elhunyt 99 éves korában Tordán. Nyugodjék csendesen.

A beteg nők halála. A kolozsvári unitárius templomba a kegyes nők augusztus 17 óta mindenik vasárnap virágot vittek. Az urasztalát egy vagy több szép nagy csokor díszíti. A padokban is hagynak a szives nők nehány szálat, mert tudják, hogy ezek mind a kórházi betegeket fogják fölvidítani. A kórház igazgatója meleg szavakban köszönte meg a kedves, humanus és jótékon szivességet. A temp omjárók azóta mintha állandóan szaporodtak volna. A virág vonz a virág fölvidít és nemesít. A templom beszédesebb, barátságosabb ha a mező virágai bejönnek falai közé. A betegek erőhez jutnak, mert kedvök, bizalmuk s az élethez való ragaszkodásuk fokozódik. Ne sajnáljátok a virágot magatokkal hozni a templomba, mert a kórházi betegek áldani fognak érte.

Az angol és amerikai unitárius gyülekezetek a hívek jó belátása szerint választják papjaikat. Ha ugy tetszik senkitől sem kérnek tanácsot, hanem aki megtetszik, meghívják papjuknak s vele szerződésre lépnek, egy vagy több évre vagy határozatlan időre. A szerződésben biztosítva van mindkét fél részére, hogy három havi felmondással megválhatnak egymástól. E miatt is a lelkészek szolgálata nagyon nehéz és bizonytalan. A magyar unitárius papokat csak fegyelmi eljárás alapján lehet elmozdítani, a mi nem kis előny.

Kinevezések. A főt. püspök úr Jobbágyfalvára tanítónak kinevezte Fazakas Gabriella k. a., Marosi Mátyás kadácsi áll. kántor tanítót Torockó-sztygyörgyre hasonló minőségbe.

Ürességben levő lelkészi állások: a pipei, tarcsafalvi, bőződújfalvi, Sepsiszentkirályi, lemondani készülnek Pap Sándor szentháromsági, Ürmösi Kálmán szentgericei lelkészek.

Egy kis gymnasiumi tanuló ki most lépik a VI ik osztályba, levelet írt a szerkesztőnek és arra kérte, küldje neki az Unitárius Közlönyt ebben az évben is. Szeretjük az ilyen fiut s hiszszük és merjük állítani, hogy ebből ember lesz, mert ő nem elégszik meg a mindennapi eledellel, hanem gondoskodik ünnepnapjáról is, Szerenénk száz

ilyen tanulót látni. Ezt a lapot minden hónap elsején örömet adjuk a kezőkbe, ha érte jönnének a szerkesztőhöz. (Tessek egy levelezőlapon megírni hova küldjük.)

Egyetemi tanulóink segélyezésére aránylag keveset, vagy semmit sem gondoltunk. A dr. Nagy Károly alapítványból egy orvosnővándék, a Deréky Gyuláné báró Györfly Róza alapítványból 2 ifju nyer segélyt, de az utóbbit csak 8 évenként egyszer lehet megnyerni. Akiket az ifjuság, a haza s az egyház jövője érdekel gondoljanak erre a szép feladatra.

A chinaiak panaszkodnak Anglia ellen, mert üzleti érdekből rájuk küldi az opiumot. Kihaszználja a könnyelmű emberek szenvedélyét. Tudja, hogy már milliók szokták meg és veszik bármi áron Chang Sabanok erőteljes beszédében tiltakozott e visszaélés ellen. „Lehetetlen gyűlöletet nem éreznünk azon ország ellen, amely e méreggel minket megaláz és lealacsonyít. Ez az állapot valóban tűrhetetlen, ha látjuk, hogy pénzben milliókat, emberben ezereket kell adózzunk egy idegen államnak!“ Vajon nincsen-e igazuk a szegény chinaiaknak, De hát a magyar törvényhozás nem ugyanilyen bünt követ-e el saját népe ellen, midőn a pálinkás korcsmákat nyitva tartja. Hat ez ellen

nem kell tiltakozni minden ép eszű embernek!?

Az illető lelkeszi hivatalokat kéri az egyházi főjegyző intézkedjenek, hogy a levéltár számára a Kossutány egyházjogtanát a főtanácsi gyűlés alkalmával valaki szállítsa el. Postán küldve 72 fillér.

Az Unitárius Közlönyben a f. évben megjelent nevezetesebb közlemények: Szász Bélánétól: Ne a hibát, hanem a jótulajdonságot keressük. *Ürmösi* Károlytól: Mit hisznek és mit nem hisznek az unitáriusok. Új időszak küszöbén, írják az olvasók Ebert András: Jézus megjelenése a földön Unitárius nők szövetsége. Az angol unitáriusok 100 éves jubileuma, több képpel. Máthé György beszéde a D. F. E.-ben. Székelybecsület diak szövetsége.

Az unitárius vallás főelvei.

A szószerk jövője.

Unitárius élet Északamerikában.

Az unitarizmas külföldön.

A nemzeti eszmény.

A tizenkét apostól tanítása

Dr. Boros György felolvasásai és beszédei néhány példányban kaphatók, darabja 20 fillérért. A hat füzet együtt 1 korona postai küldéssel.

Az egylet pénztárába a folyó évi június 20-tól szeptember 18-ig rendes tagsági díjat fizettek: Pap Sámuel Verespatak 911—912-re, Lengyel Ferenc Piski, Vass Zsigmond Kolozsvár 913-ra, Rácz Mihályné 912—913-ra, Pál István 910—912-re, Csécs István Marosjára 912—913-ra, Derzsy Kálmán Érmihályfalva 910—911-re.

Előfizetői díjat fizettek: Balog Zoltán Budapest, Szinte Ferenc Sepsiköröspatak, Nagy Elemér Szentkereszt, Kolronki János Alsórákos, Sikó Géza, Medgyes, Gállfalvi Irén Dányán 913-ra, Tráger Árvéd Pinkafő 912—913-ra.

Alapítói díjban fizettek: Csegezi Taar Balázs emlékezetére 100 K, Csegezi Taar Balázs né szül. aranyosrákosi Biró Polizéna emlékezetére 100 K, Sipos József Hátszeg 20 K, Balogh József Kolozsvár 60 K, id. br. Daniel Gábor Olasztelek 30 K.

A kereszturkőri fiókegylet pénztárába fizettek: Já-

nosi József Firtosváralja, Gyöngyösi Béla Magyarzsákod, Lőrinczy Domokos Csekefalva, Borbély Sámuel Székelykeresztur, Geréb Zsigmond Fiafalva 913-ra, Gálfalvi Sámuel Székelykeresztur 912-re, Szentmártoni Kálmán 911-re, Lőrinczy István 910—914-re.

Az U. K. céljaira ajándékozott Nagy Elemér Szentkereszt 2 K 10 fillért. Fogadja az egylet köszönetét.

Kolozsvár, 1913. szeptember 18-án.

Gálfi Lőrinc,

Aranykönyv.

Nyilvános köszönet.

Tiszteletes özv. Tibáld Józsefné, szül. Petke Vilma úrhölgy néhai férje emlékére egy valódi ezüst. 230 K értékű urasztali boroskancsót ajándékozott sepsiszentgyörgyi unitárius egyházközségünknek. Az ajándék amennyire szép és értékes, nekünk éppen annyira kedves és becses. A nemeslelkű úrhölgynek áldozatkészségét ismerjük mi, ismeri több egyházközség és ismeri egyetemes egyházunk is. A mi hálánk iránta soha el nem múlik, nevét és emléket utódaink is áldani fogják. Egyházközségem és a magam nevében e helyen nagy örömmel mondok köszönetet.

Sepsiszentgyörgy, 1913 szeptember 9.

József Lajos,
unitárius lelkész, esperes.

Sz. 495—1913.

UP.

Pályázat lelkészi állásra.

Tarcsafalvi egyházközségünkben ürességben levő lelkészi állásra pályázatot hirdetek.

Javadalom: 1. buzakepe 60 kal, értéke 120 K; 2. zabkepe 60 kal, értéke 60 K; 3. szemestörökbuza kb. 40 véka, értéke 40 K; 4. fakepe kb. 24 szekér, értéke 24 K; 5. Tenyeres napszám 10 K; 6. Kepepótlék 24 K; 7. Canonica portio (7 hold) szántást a hivek eszközlik jövedelem ebből 22 koronát számítva; 8. lelkészi fizetés kiegészítés (kongrua) 1300 K, összesen 1600 K.

Kellően felszerelt pályázati kérvények f. évi október ho 18-ig esperes Lőrinczi Istvánhoz küldendők Székelykereszturra.

Kolozsvár, 1913. évi szeptember 19.

Ferencz József,
unitárius püspök.

